

УВОДНА СТАТИЯ

Тодор Танев

Коя държава си е осигурила по-голяма сигурност? Коя от тях действително може да служи за пример?

По традиция сигурността се определя интуитивно като *силна армия*. Така се е мислело векове наред. Въпреки глобализацията днес, когато едно правителство само не може да започне и не може да спечели война, сигурността продължава да се тълкува като *силна армия*. Колко изстребителя F-16, а може би SAAB JAS 39 Gripen трябва да има България, за да има сигурност? Към това включва ли се още една корвета? Превъоръжаване с оглед участие на българи в международни мисии?

Photo: padresteve.com.

Обратното мнение е малко разпространено. То е по-скоро бутиково и битова в умовете на професори, интелектуалци, икономисти, включително някои държавници. Според тях сигурността е успешното позициониране на държавата в глобален план. Това означава, че държавата има *монополна позиция*, която е от специално значение за другите, което ги кара да се ангажират активно с опазването не само на целостта и сигурността на въпросната държава, но и на нейното привилегировано положение. Ако например воюващите винаги държат парите си в банките на дадена държава, тя няма да бъде засягана от каквито и да било конфликти.

Photo: marketoracle.co.uk.

Дали всъщност тези модели са действително за сигурност, или по-скоро са средства за налагане на икономическа, политическа и културна воля навън? Кой вземат решение за формата на сигурността – експертите по сигурност, загрижените за сигурността или тези, които я търгуват с друга цел?

Photo: globalpost.com.

Тук не става дума за изключение, за отделна държава или за това, че някъде военните заемат по традиция върховни политически постове. „Силните” в една държава, които се изказват, естествено, и по въпросите на сигурността може съвсем да не са военни, а, например, банкери.

Тук говорим за два крайни случая, почти лабораторни примери за два „чисти” модела, два идеални типа сигурност в съвременната епоха. Те почти не се срещат. Трудно, даже невъзможно е цяла нация и държава да бъдат униформено подчинени на военното дело. Точно толкова трудно и даже невъзможно е да се позиционира една държава така, че всички други да са заинтересовани да я бранят, а тя да няма даже нужда да поддържа своя армия. Ето защо всички останали държави трябва да съчетават двете противоположни тенденции, и военната, и политико-икономическата в концепциите си за национална сигурност.

Photo: telegraph.co.uk.

Формирайки националната си сигурност обикновените държави трябва да откриват диалога между едни и други видове „силни”, било то военни и банкери, полицаи и политици, като там някъде сред тях намерят място и за гражданите, за чиято сигурност всъщност става дума през цялото време. Проблемът е в това, че точни пропорции и вечни решения не съществуват. Стратегирането и законотворчеството в областта на сигурността е постоянен процес и документите, които се изработват днес са компрометирани утре от самото време.

Така се стига до въпроса за стратегията за национална сигурност. Всяка такава стратегия е изпъстрена с добри пожелания. Въпросът е да е стратегия. Членуването в алианс е важно, но стратегията на който и да е алианс не може да бъде национална стратегия. За да е стратегия, тя трябва да показва, че нацията има гръбнак, че участва в алианс със своя формула. Най-вече, че защитава своята национална идентичност, а не генерическите принципи на абстрактното човечество. Добрите текстове от този вид понякога могат да бъдат и един вид саботаж на това, за което са написани.

Photo: bild.de.

Конрад Аденауер, първият германски канцлер след войната, трябва да оправи наследството на Хитлер, а именно нещо твърде близко в обществено-икономическо и политическо отношение до онова, което е -273°C , за природните обекти, абсолютната нула, когато всичко се разпада. Освен всичко друго в подобна ситуация Аденауер се нагърбва да осигури националната сигурност на Западна Германия. Да приеме стратегията на НАТО като национална? Не. Германия участва в НАТО със собствена стратегия, а не като територия, население и пушки. И тази стратегия се оказва действително стратегия, а не документ, защото издържа на предизвикателствата, а не се обезсмисля при среща с тях. Старият канцлер Аденауер създава прочутия Бундесвер като нова германска армия, почиваща изцяло върху германските европейски ценности. Светът знае какво означава това.